

10. APRILL 2009 MARTINE STOVER

Kõige pimedam on alati enne koitu.

Rob Martinile meenus see vana ütlus parajasti siis, kui kiirabi-auto sõitis mööda Upper Marlborough Streeti aeglaselt 3. kiirabikeskuse poole. Talle tundus, et kes iganes selle ütluse välja mõtles, tabas tõepoolest naelapea pihta, sest sel hommikul oli pimedam kui metsümiseja perses, ja koidikuni polnud palju jäänud.

Mitte et see päeva algus, kui see kord käes on, oleks palju valgem – nimetagem seda pohmeluses koidikuks. Udu oli raske ja lõhnas lähedase mitte-nii-suure Great Lake'i¹ järele. Et oleks veelgi lõbusam, oli hakanud tibutama külma peenikest vihma. Rob lülitas kojamehed intervallrežiimilt aeglasele režiimile. Eespool ilmus üsna lähedal nähtavale kaks hästi tuttavat kollast kaart.

„Ameerika Kuldsed Tissid!” hüüatas Jason Rapsis kõrvalistmel. Rob oli töötanud kiirabis viieteistkümne aasta jooksul koos paljude erinevate parameedikutega ning Jace Rapsis oli neist parim: mõnusalet lõdvestunud, kui midagi ei juhtunud, külmalt rahulik ja teravalt

¹Great Lake (ingl k) – suur järv. – Tlk

keskendunud, kui kõik juhtus korraga. „Meile antakse süüa! Jumal õnnistagu kapitalismi! Keera sisse, keera sisse!”

„Oled kindel?” küsis Rob. „Pärast äsjust praktikumi selle kohta, mida see sitt teha võib?”

Väljakutse, millelt nad parajasti tagasi sõitsid, oli olnud Sugar Heightsi masstoodanguna mõjuvate villade rajooni, kus üks Harvey Galeni nimeline mees oli helistanud hädaabinumbrile ja kaevanud kohutavat valu rinnas. Nad olid leidnud ta lebamas sohval toas, mida rikkad inimesed nimetasid kahtlemata „suureks toaks” – rannaleuhutud vaala meenutava sinises siidpidžaamas mehe. Abikaasa seisis ta ees, veendunud, et mees annab iga hetk otsad.

„Mickey D’s, Mickey D’s!” laulis Jason. Ta hüples istmel üles-alla. Asjatundlik professionaal, kes oli kontrollinud hr Galeni põhinäitajaid (Rob kohe tema kõrval, hoides käes esmaabikohvrit koos hingamisaparaadi ja südamerohutudega), oli kadunud. Silmadele vajuvate blondide juuksesalkudega nägi Jason välja nagu suurt kasvu neljateistkümneaastane poiss. „Keera sisse, ütlen ma sulle!”

Rob keeras sisse. Ta oleks isegi hea meelega ühe burksi võtnud ja võib-olla ka selle kotleti moodi pruuni asjanduse, mis nägi välja nagu küpsetatud veisekeel.

Kiirtoidukoha sissepääsu juures seisis lühike autorivi. Rob võttis nende järel koha sisse.

„Pealegi ei olnud sel tüübil ju mingit õiget infarkti,” ütles Jason. „Lihtsalt mehniko toitude üledoos. Ise ta ei lasknud end haiglasse viia, õige?”

See oli õige. Pärast mõnda korralikku rõhatust ja ühte trombooni-huigatust keha alumisest piirkonnast, mille peale tema ülikõhn naine köögi poole tormas, tõusis hr Galen istukile, ütles, et tunneb end palju paremini, ja kinnitas neile, et ei, ta ei arva, et teda tuleks Kineri memoriaalhaiglasse toimetada. Ka Rob ja Jason arvasid sama, kui olid ära kuulunud, mida Galen oli eelmisel öhtul Tijuana Rose’is sisse ahminud. Tema pulss oli tugev ja ehkki vererõhk oli

pigem kõhklusi tekitav, oli see tõenäoliselt olnud selline juba aastaid, ja hetkel stabiilne. Elektrišoki aparati ei tulnud hetkekski riidest kotist välja võtta.

„Mina tahan kahte muna-McMuffinit ja kahte kotletti,” teatas Jason. „Musta kohvi. Järele mõeldes tegelikult kolme kotletti.”

Rob mõtles ikka veel Galenile. „Seekord oli see seedehäire, aga õige pea tuleb tal see päris asi. Südamerabandus. Palju tal sinu arvates kaalub? Sada nelikümmend? Sada viiskümmend?”

„Vähemalt sada nelikümmend viis,” ütles Jason, „ja ära püüa rohkem mu hommikusööki ära rikkuda.”

Rob osutas järveudust kerkivatele Kuldsetele kaarte. „See koht ja kõik teised rasvaurkad on pool sellest, mis Ameerikal viga on. Ma olen kindel, et meditsiinitöötajana tead sa seda isegi. Mida sa just praegu tellisid? See teeb üheksasada kalorit puhtalt, vennas. Pane McMuff-pommidele veel vorsti juurde ja ongi juba tuhande kolmesaja kanti.”

„Mida sa ise võtad, doktor Tervislik?”

„Burgeri. Võib-olla kaks.”

Jason laksas teda vastu õlga. „Vot õige!”

Järjekord liikus edasi. Nad olid aknast kahe auto kaugusel, kui raadio armatuurlaua arvuti all kisama hakkas. Dispetšerid olid harilikult külmad ja rahulikud, aga see kõlas nagu haige raadiodiskor pärast liiga paljusid energiajooke. „Kõik kiirabi- ja tuletõrjeautod, meil on Delta! Ma kordan, Delta! See on kõrgeima tähtsusega väljakutse kõigile kiirabi- ja tuletõrjeautodele!”

Delta, lühend, mis tähistab kõrgeima prioriteediga juhtumit. Rob ja Jason vaatasid teineteisele otsa. Lennuõnnetus, rongiõnnetus, plahvatus või terroriakt. See pidi olema üks neljast.

„City Center Marlborough Streetil, kordan – City Center Marlborough’l. Veel kord, see on Delta ja tõenäoliselt palju hukkunuid. Olge ettevaatlikud.”

Rob Martini kõht tõmbus pingesse. Keegi ei käskinud sul

ettevaatlik olla, kui sõita tuli avariipaika või gaasiplahvatuse kohale. Järele jäi terroriakt ja see võis ikka veel kesta.

Dispetšer jätkas teate kordamist. Jason lülitas vilkurid ja sireeni käima, Rob haaras roolist ja keeras kiirabiauto restorani kõrval kulgevale tänavale, riivates ees seisva auto stanget. Nad olid City Centerist vaid üheksa kvartali kaugusel, aga kui Al-Qaeda annab seal kalašnikovidest tuld, on neil võimalus vastu tulistada ainult usaldusväärsest elektrišokiaparaadist.

Jason haaras mikrofoni. „Dispetšer, teade vastu võetud, kolmandast keskusest brigaad kakskümmend kolm, kuus minutit.”

Linna teistest piirkondadest hakkas kostma veel sireene, aga heli järgi otsustades oli nende masin Robi arvates sündmuspaigale kõige lähemal. Taevasse oli hakanud imbuma metalset helendust ja kui nad McDonaldsist välja keerasid ning Upper Marlborough'le pöörasid, ujus hallist udust välja hall auto, suur mõlkis kapoti ja tugevalt roostes iluvõrega sedaan. Hetkeks oli esitulede intensiivne valgus otse neile suunatud. Rob virutas rusikaga signaalile ja keeras järsult rooli. Auto – see nägi välja Mercedese moodi, kuigi Rob ei olnud päris kindel – tõmbas tagasi oma rajale ja seejärel olid sellest näha vaid uttu kaduvad tagatuled.

„Issand jumal, see oli napikas,” ütles Jason. „Ega sa numbrit ei näinud?”

„Ei näinud.” Robi süda tagus nii kõvasti, et ta tundis, kuidas veri kõri mõlemal poolel pulseeris. „Mul oli tegemist, et meie elu päästa. Kuule, kuidas saab City Centeris olla palju hukkunuid? Isegi jumal pole veel ärganud. See peab olema suletud.”

„Võib-olla on bussiõnnetus.”

„Paku veel korra. Need hakkavad alles kuuest sõitma.”

Sireenid. Kõikjalt kostvad sireenid, mis hakkasid koonduma nagu täpid radariakraanil. Neist kihutas mööda politseiauto, aga niipalju kui Rob hinnata oskas, olid nad teistest kiirabi- ja päästemasinatest endiselt ees.

Mis annab meile võimaluse saada esimesena kuuli või õhku lennata „*Allahu akbar*“²,” karjuva hullu araablaste süül. Imetore.

Aga töö oli töö, nii et Rob pööras järsule tõusule, mis viis linnavalitsuse peahoone ja sitaks inetu kultuurikeskuse poole, kus ta oli enne äärelinna kolimist valimas käinud.

„*Pidur!*“ röögatas Jason. „*Püha perse, Robbie, PIDUR!*“

Udust tuli nende poole karjade kaupa inimesi, mõni tormas kallaku tõttu lausa pidurdamatult. Mõni karjus. Üks mees kukkus, ajas end püsti ja jooksis edasi, puruksrebitud särgisaba pintsaku alt lipendamas. Rob nägi katkiste sukkpükste, veriste sääрте ja ühe kingaga naist. Rob pidurdas järsult, masina esiots vajus maadligi, lahtine kraam läks lendu. Ravimid, tilgutipudelid ja kapis lahtiselt seisnud süstlakomplektid – see oli reeglite rikkumine – muutusid viskerelvadeks. Kandraam, mida neil ei olnud vaja hr Galeni juures kasutada, pörkus vastu seinale ja kukkus maha. Üks kuuldetoru leidis tee vabadesse, tabas esiklaasi ja kukkus armatuurile.

„Sõida aeglaselt edasi,“ ütles Jason. „Aeglaselt, eks ole? Ärme tee asja hullemaks.“

Rob vajutas õrnalt gaasipedaalile ja jätkas teekonda ülespoole jalakäija kiirusel. Inimesi aina tuli, näis, et sadade kaupa, mõned verised, mõned silmanähtavate vigastusteta, kõik hirmunud ja paanikas. Jason keris külgakna alla ja ajas pea välja.

„*Mis toimub? Õelge keegi, mis toimub!*“

Üks hingeldav ja punase näoga mees jäi seisma. „See oli üks auto. Sööstis läbi rahvahulga nagu künnitraktor. Kuradi maniakk, oleks mulle peaaegu pihta saanud. Ma ei tea, kui paljud alla jäid. Olime aedikusse aetud nagu seapõrsad, sest nad olid need postid üles seadnud, et inimesed järjekorda võtaks. Ta tegi seda meelega ja nad lebavad seal maas nagu... nagu... oh, nagu verenukid. Ma nägin vähemalt nelja surnut. Neid peab rohkem olema.“

²*Allahu akbar* – Allah on suur (araabia k); islamiäärmuslaste hüüatusena terroriakti korraldamisel pigem „Jumal on meiega“. – Toim

Mees hakkas edasi minema, liikudes nüüd, kui adrenaliin tagasi tõmbus, raskel sammul, mitte enam joostes. Jason võttis turvavöö pealt ja kallutas end aknast välja. „Kas sa nägid, mis värvi see oli?” hüüdis ta mehele järele. „See auto?”

Mees keeras ringi, nägu kahvatu ja kurnatud. „Hall. Suur võimas hall auto.”

Jason nõjatus seljatoele ja vaatas Robile otsa. Kumbki neist ei pidanud seda valjult välja ütleva: see oli sama auto, kelle eest nad olid kõrvale keeranud, kui McDonaldsist välja sõitsid. Ja selle nina ei olnud sugugi kaetud roosteplekkidega.

„Robbie, liigu nüüd. Selle jama pärast on hiljem aega muretseda. Sõida lihtsalt platsile ja ära kedagi alla aja, eks?”

„Olgu.”

Selleks ajaks, kui Rob parkimisplatsile jõudis, oli paanika vaibumas. Mõned inimesed lahkusid kõndides, teised üritasid aidata neid, kellele hall masin oli otsa sõitnud, mõned – sitapead, keda jätkub igasse rahvahulka – tegid mobiilidega pilte või filmisid. Lootes YouTube'is palju klikke saada, oletas Rob. Kroomitud postid, mille küljes olid kollased lindid kirjaga LÄBIKÄIK KEELATUD, lebasid sillutisel pikali.

Neist mööda kihutanud politseiauto oli pargitud hoone lähedale, ühe magamiskoti juurde, millest ulatus välja kõhn valge käsi. Risti üle koti, mis oli laieneva vereloigu keskpunkt, lebas üks mees. Politseinik osutas kiirabiauto poole, et see lähemale tuleks, viipav käsivars näis politseiauto katusel pöörleva sinise valguse taustal värisevat.

Rob haaras mobiilse andmetermini ja astus välja, Jason jooksis kiirabimasina tagaotsa juurde. Ta ilmus sealt uuesti esmaabikohvri ja elektrišoki aparaadiga. Väljas läks valgemaks ja Rob suutis nüüd lugeda silti, mis laperdas halli peaukse kohal: **1000 GARANTEERITUD TÖÖKOHTA. Meie seisame oma linna inimeste eest! – RALPH KINSLER, LINNAPEA.**

Olgu, see selgitas, miks oli nii vara hommikul selline rahvamass kohal olnud. Töömess. Ajad olid igal pool karmid, olid olnud ajast, mil majandus sai aasta tagasi infarkti, ent olud olid eriti karmid selles väikeses järveäärses linnas, kus töökohad olid hakanud kokku kuivama juba enne sajandivahetust.

Rob ja Jason hakkasid liikuma magamiskoti poole, aga politseinik raputas pead. Tema nägu oli tuhakarva hall. „See mees ja kaks inimest magamiskotis on surnud. Tema naine ja väike laps. Ilmselt üritas ta neid kaitsta.” Ta tõi kuuldavale sügava kurguhäälitsuse, midagi rõhatuse ja öökimise vahepealset, kattis suu peopesaga, võttis siis käe ära ja osutas sõrmega. „Sel naisel seal võib hing ikka veel sees olla.”

Kõnealune naine lebas selili, tema jalad paiknesid ülakeha suhtes sellise nurga all, mis viitas tõsisele traumale. Tema elegantsete beežide pükste jalgevahe oli uriinist tumedaks tõmbunud. Naise nägu – see, mis sellest alles oli – oli õlist määrdunud. Osa ninast ja suurem osa ülahuulest olid ära rebitud. Tema kenad valged hambad olid tahtmatult irvesse tõmbunud. Mantel ja pool kõrge kaelusega sviitrist olid samuti ära rebitud. Naise kaelal ja õlal õilmitsesid suured mustad verevalumid.

See kuradi auto sõitis temast otse üle, mõtles Rob. Lõmastas ta nagu vöötorava. Nad põlvitasid Jasoniga naise kõrvale ja tõmbasid kätte sinised kindad. Naise käekott lebas sealsamas, seda märgistas osaliselt autokummi muster. Rob võttis koti maast ja pani kiirabiauto tagaossa, mõeldes, et kummimuster võib olla tõendusmaterjaliks või midagi sellist. Ja loomulikult tahab naine seda tagasi.

See tähendab, kui ta elus on.

„Ta ei hinga enam, aga ma sain pulsi kätte,” ütles Jason. „Nõrk ja vilets. Tõmba sviitrit allapoole.”

Rob tõmbas ja koos sellega tuli ära ka pool rinnahoidjat, mille õlapaelad olid puruks. Ta tõmbas ka ülejäänud ära, et see ees ei oleks,

alustas südamemassaažiga, samas kui Jason hakkas hapnikku pumpama.

„Kas ta jääb elama?” küsis politseinik.

„Ma ei tea,” lausus Rob. „See on meie teema. Teil on teised mured. Kui mäest kihutab alla veel päästesõidukeid, nagu meie tulime, saab keegi veel kindlasti surma.”

„Oh, tead, siin lebavad igal pool vigastatud inimesed. See on nagu lahinguväli.”

„Aidake neid, keda aidata suudate.”

„Ta hakkas jälle hingama,” ütles Jason. „Nüüd kähku, Robbie, püüame selle elu päästa. Võta ühendust Kineri haiglaga ja ütle, et me toome neile tõenäolise kaelamurru, seljatrauma, sisemised vigastused, näohaavad ja jumal teab, mida veel. Kriitilises seisus. Annan sulle tema põhinäitajad.”

Rob helistas mobiilsest andmeterminalist, Jason pigistas ambu-kotti edasi. Kineri haigla reanimatsioon vastas otsekohe, hääl teises otsas oli karge ja rahulik. Kiner oli esimese taseme traumakeskus – seda nimetati mõnikord presidendiklassiks – ning taolisteks sündmusteks valmis. Nad viisid selliste sündmuste tarbeks õppusi läbi viis korda aastas. Kui teade oli edasi antud, sai Rob hapnikutaseme (viletsa, nagu arvata oli), ja haaras seejärel auto tagaosast kaelatoe ning oranži seljalaua. Nüüd hakkas saabuma teisi päästemasinaid ja udu oli hajumas, nii et katastroofi ulatus sai selgeks.

Kõik ainult ühe autoga, mõtles Rob. Kes seda usuks?

„Hästi,” ütles Jason. „Kui ta pole stabiilses seisus, on see kõik, mida teha saame. Tõstame ta autosse.”

Seljalauda hoolikalt ideaalses horisontaalasendis hoides tõstsid nad naise kiirabiautosse, aetasid ta ratastel kandraamile ja kinnitasid selle külge. Kahvatu ja moonutatud näo ning nägu piirava kaelatoega nägi too välja nagu rituaalne naisohver õudusfilmist... ainult et filmis olid nad alati noored ja meheleminekuas, ent see naine näis olevat neljakümnendates või viiekümnendate eluaastate

alguses. Oleks tahtnud öelda, et tööotsija kohta liiga vana, ja Robil piisas ainult ühest pilgust, et teada – see naine ei otsi enam kunagi tööd. Ega hakka kõndima, kui väliste märkide järgi otsustada. Erakordse vedamise korral võis ta pääseda täielikust halvatuses – eeldades, et ta elama jääb –, ent Rob arvas, et tema elu nimmepiirkonnast allapoole on läbi.

Jason laskus põlvili, tõmbas läbipaistva kilemaski naise ninale ja suule ning lülitas sisse kanderaami peatsi juures asuva hapnikuballooni. Mask tõmbus uduseks, hea märk.

„Edasi?” küsis Rob, pidades silmas, mida me veel teha saame?

„Otsi laiali lennanud kraami hulgast epit või võta mu kotist. Ma sain vahepeal korraliku pulsi kätte, aga see muutus jälle nõrgaks. Siis vajuta gaasipedaali. Taoliste vigastustega on ime, et tal üldse hing sees on.”

Rob leidis mahakukkunud sidemekarbi alt epinefriiniampulli ja ulatas selle kaaslasele. Seejärel lõi ta masina tagumised ukсед kinni, hüppas juhiistmele ja andis tuld. Esimesena Delta-väljakutsele jõudmine tähendas esimesena haiglasse jõudmist. See asjaolu parandab naise õhkõrnu šansse ainult õige pisut. Ent ikkagi tähendas see isegi hõredas hommikuses liikluses viieteistkümneminutilist sõitu ja Rob oletas, et kui nad Ralph M. Kineri memoriaalhaiglasse jõuavad, on naine juba surnud. Tema vigastuste ulatust arvestades võib see olla parim lahendus.

Aga naine ei surnud.

Kella kolme ajal pärastlõunal, kaua pärast seda, kui nende vahetus oli lõppenud, ent olles liiga suures pinges, et kojuminekest isegi mõelda, istusid Rob ja Jason 3. kiirabikeskuse ootetoas, vaadates mahakeeratud heliga telerist spordikanalit ESPN. Nad olid teinud kokku kaheksa sõitu, aga see naine oli olnud kõige hullem.

„Tema nimi on Martine Stover,” ütles Jason lõpuks. „Ta on ikka veel operatsioonilaul. Ma helistasin, kui sa vetsus olid.”

„On mingit aimu, mis ta šansid on?”

„Ei, aga nad ei lasknud tal lihtsalt minna, ja see juba tähendab midagi. Olen üsna kindel, et ta otsis seal mõnd juhiabi kohta. Ma otsisin ta kotist dokumenti – sain ta juhiloalt veregrupi – ja leidsin terve hunniku soovituskirju. Tundub, et ta oli omas valdkonnas hea töötaja. Viimane töökoht oli Bank of America. Koondati.”

„Ja kui ta jääb elama? Mis sa arvad? Ainult jalad?”

Jason vahtis teleriekraani, kus korvpallurid platsil nobedalt edasi-tagasi jooksid, ega öelnud tükk aega midagi. Lõpuks lausus: „Kui ta jääb elama, siis halvatult.”

„Kindel?”

„Üheksakümmend viis protsenti.”

Ekraanile ilmus õllereklaam. Noored inimesed tantsisid baaris meeletult. Kõigil oli lõbus. Martine Stoveri jaoks olid lõbus lõppe nud. Rob püüdis ette kujutada, mismoodi naise elu edasi läheb, kui ta vastu peab. Elu elektriratastoolis, mida ta liigutab torusse puhudes. Toitmine kas püreega või sondi kaudu. Hingamisaparaat. Siibrisse sittumine. Elu meditsiinilises hämartsoonis.

„Christopher Reeve’il³ ei läinud nii halvasti,” ütles Jason, otsekui kaaslaste mõtteid lugedes. „Positiivne suhtumine. Hea eeskuju. Hoidis pea püsti. Minu meelest tegi isegi ühe filmi.”

„Loomulikult hoidis ta pea püsti,” ütles Rob. „Tänu kaelatoele, mida kunagi maha ei võetud. Ja ta on surnud.”

„Martine kandis oma parimaid riideid,” ütles Jason. „Head püksid, kallid sviiter, kena mantel. Üritas taas jalad alla saada. Ja mingi vördjas tuleb ja lööb kõik segi.”

„Said nad ta juba kätte?”

„Viimastel andmetel mitte. Kui saavad, siis loodan, et poovad ta munepidi üles.”

³ Christopher Reeve – USA filminäitleja, tuntud eelkõige Supermani rollis. 1995. aastal kukkus hobuse seljast ja jäi kaelast altpoolt halvatuks. Elas ratastooli aheldatuna ligi 10 aastat. – Toim

Järgmisel ööl, kui nad töid Kineri memoriaalhaiglasse infarkti saanud haige, uurisid partnerid Martine Stoveri kohta. Too oli endiselt intensiivis ja näitas märke ajufunktsioonide paranemisest, mis ennustavad ette peatset teadvusele tulekut. Kui ta teadvusel on, peab keegi talle halvad uudised teatavaks tegema: ta on rinnast allapoole halvatud.

Rob Martinil oli hea meel, et tema ei pea seda tegema.

Ja meest, keda meedia nimetas Mersumõrvariks, ei olnud ikka veel tabatud.